

Om latin i dødsmeldinger

Språklig slurv bør ikke forekomme.

Dødsmeldinger er et dokument som har rettslig betydning. De brukes f.eks. i arveoppgjør, forsikringsselskaper kan ha behov for utskrift av dødsmeldinger m.m.

I min funksjon som kommuneoverlege må jeg kontrollere alle dødsattester før disse sendes til Dødsårsaksregisteret. Det har slått meg hvor ofte latinske uttrykk brukes feil. Spesielt utsatt er uttrykk for «plutselig død» og «funnet død». Men vi synder også når diagnosene skrives på latin.

Særlig interessante er de salige blandinger av norsk og latin. Ved gjennomgang av dødsmeldinger sendt i april i år har jeg kommet over følgende: mors subitus – mors subitum – cancer sigmoideum – Alzheimers demens – ca prostata cum metastase – lever og vertebra lumbal columna metastase.

Det er en stund siden jeg studerte medisin, men vi hadde da latin som den første eksamen. Så har vi i hvert fall fått med oss at hankjønnssendinger er -a (mors er hankjønn – da blir det subita) hankjønn -us og

intetkjønn -um. Så bøyer vi i genitiv: cancer sigmoidei, cancer prostatae osv. Dementia mentis ad modum Alzheimer, osv.

Formuleringer som det syndes mest mot er: mors subita – plutselig død og mortuus inventus – funnet død. Har man behov for å presisere, kan uttrykkene utvides: mors subita, non violenta, causa ignota; mortuus inventus, causa ignota.

Jeg er alltid imponert over dødsmeldinger som er oversendt fra utlandet. Latinen i disse meldingene er ofte beundringsverdig god. Vi kommer nok ikke unna latinene vi heller, siden det er et krav at opplysningene i Dødsårsaksregisteret skal kodes i samsvar med den internasjonale statistiske sykdomsklassifikasjonen ICD. Og i den brukes latin.

Zuzana von Bail Magnussen

zuzana.magnussen@bergen.kommune.no
Helsevernetaten
Bergen

Skjoldkjertel beste betegnelse

Om kjertelen er forskjønnende kan disputeres, men den norske betegnelsen trenger ikke diskuteres.

Per Holck ønsker at Tidsskriftet skal bruke betegnelsen skjoldbruskkjertel i stedet for skjoldkjertel. Det fremkom i hans språkspalteinnlegg i nr. 9/2008 (1). Jeg støtter ham ikke i det. Kjertelen ble beskrevet av Galen (130–200 e.Kr.) og ble omtalt med ulike navn inntil Wharton i 1656 (2) kalte den glandula thyreoidea (egentlig glandulae thyreoideae siden han ikke regnet med isthmus, bare sidelappene). Verken Wharton eller andre hadde den gang noen forståelse av kjertelens funksjon. Wharton antydde at kjertelen lå på halsen «to round and beautify the neck by filling the vacant spaces around the larynx ... particularly in females to whom for this reason a larger

gland has been assigned». Vi vet jo nå at den antakelsen ikke var et blinkskudd, men uansett er hans betegnelse glandula thyreoidea blitt stående internasjonalt som kjertelens rette latinske navn. Korrekt oversatt til norsk må navnet bli skjoldkjertelen.

Kjell Rootwelt

kjell.rootwelt@medisin.uio.no
Nukleærmedisinsk avdeling
Rikshospitalet

Litteratur

1. Holck P. Rett og riktig – det kan diskuteres. Tidsskr Nor Legeforen 2008; 128: 108.
2. Werner SC, Ingbar SH, Braverman LE, red. Werner's The Thyroid. 5. utg. Philadelphia: J.B. Lippincott, 1986: 3–6.